

Om Roland Bonaparte og hans Værk over Surinam, et Foredrag af V. Boëtius, Kand. mag.

Prins Roland-Napoleon Bonaparte, om hvem der her skal fremsættes nogle Bemærkninger, er en Søn af Pierre Bonaparte og en Sønnesøn af Senatoren Lucien Bonaparte, Napoleon I's næstældste Broder. Prinsen er født 1858 og er saaledes endnu kun 26 Aar gammel. For 5 Aar siden bestod han ved Militærskolen i St. Cyr den Officersexamen, der giver Adgang til videre Forfremmelse; men da man ved Avancementet forbigik ham, udtraadte han af Linjen og giftede sig kort derpaa. Allerede 5 Fjerdingaar efter fristede han den Skæbne at blive Enkemand, og fra det Øjeblik af helligede han sig udelukkende til Videnskaben, der i ham, som i flere andre Napoleonider, har fundet en flittig og intelligent Dykker.

Prins Roland har egentlig ikke rejst meget; han har vistnok tilbragt sin Barndom dels i Amerika og dels i Italien, hvor hans Fader, der var en meget excentrisk Natur, lod ham og hans Søster, den for sin Skjønhed saa bekendte Prinsesse Jeanne Bonaparte, nu Markise af Villeneuve, undergaa den mærkeligste Opdragelse, man vel kan tænke sig. Som ganske ung vendte han tilbage til Frankrig, hvor han siden stadig har boet. 1883 var han i Holland og Sverige, og afvigte Sommer foretog han en længere Rejse til Lappland; det var en virkelig videnskabelig Expedition, i hvert Fald for hans eget Vedkommende. Markien af Villeneuve samt en hollandsk Videnskabsmand og rejsende, Dr. H. ten Kate og endelig jeg selv ledsagede Prinsen paa denne Tur.

Den Gren af Videnskaben, hvortil Prinsen har helliget sig, er Studiet af Racerne, et Spørgsmaal, der allerede behandlede af den store Blumenbach og senere er fortsat af Englænderen Prichard og Franskmandene Quatrefages, Broca og Topinard; den sidste var Prinsens Lærer.

Den antropologiske Videnskab stiller paa mange Maader store Krav til sine Granskere. Ved alle Undersøgelser, Paavisninger af Kjendsgjerninger og især Slutninger, der drages heraf, maa den omhyggeligste Nøjagtighed iagttages. For at undersøge et levende Individ kræves et stort Antal Apparater, der baade ere skrøbelige og kostbare. Uden at ville trætte ved Opregninger skal det kun i Forbigaaende oplyses, at man f. Ex. ved Bestemmelse af Hudens eller Øjets Farve har over 30 Farveskemaer at gjennelebe; den Camperske Ansigtvinkel, dog i en noget ændret Skikkelse, spiller en ikke ringe

Rolle, ligesom ogsaa Hovedets Gjennemsnitsmaal paa forskellige Steder; et godt og nøjagtigt Fotografi, taget saa vel forfra som fra Siden er ligeledes af Vigtighed. Foruden alle de bestemt krævede Undersøgelser fremtræder der naturligvis endog ved normale Individuer mange særkjendelige Enkeltheder, som den samvittighedsfulde Iagttager maa lægge Mærke til og optegne; selv den ubetydeligste Ting bør ikke forbigaaes. Prinsens Ord til os, naar som helst vi arbejdede, var derfor ogsaa: „blot ikke for hurtig!“

Alt, hvad Prinsen har ydet, omtales i forskellige geografiske Tidsskrifter med den største Ros og Anerkjendelse. Det første han har udgivet, er et Album, der indeholder 35 Fotografier af *Omaha-Indianere*, som bebo de forenede Stater i Nordamerika omkring Missouris øverste Løb. Det er en smuk Samling Billeder, omhyggelig og tiltalende udførte, og deres Værdi falder endnu mere i Øjnene for den, der har set de tarvelige Fotografier, som mange andre Videnskabsmænd maa nøjes med at tage, naar de ere paa Rejse. Det maa dog her ved bemærkes, at han har ladet disse Billeder tage af en Trop, der opholdt sig i Jardin d'acclimatation i Paris, hvor Adgangen til at faa fine Apparater, en kyndig Fotograf og god Opstilling var langt lettere end paa en Rejse, hvor saadanne Ting som Fotograferinger i Reglen foregaa under temmelig bristende Forudsætninger. Ikke des mindre er dette Album særdeles paaskønnelsesværdigt; der findes deri meget karakteristiske Typer paa den nordamerikanske, rødhudede Race.

Da Prinsen, som alt tidligere berørt, 1883 opholdt sig i Holland, havde han Lejlighed til paa den netop da afholdte Udstilling for de nederlandske Kolonier at gjøre en Del indfødte vilde fra Hollands Besiddelser i Amerika og Asien til Gjenstand for en Undersøgelse. Resultaterne for den amerikanske Kolonis Vedkommende er det, der meddeles os i det Værk, hvorom her Hovedinteressen drejer sig, nemlig Beskrivelsen af det hollandske Guyana eller Surinam og dets indfødte Befolkning. Titelen paa Værket er „*Les habitants de Suriname, notes recueillies à l'exposition coloniale d'Amsterdam en 1883*“, Bogens Udstyrelse er smagfuld, Billederne ere smukt og korrekt udførte. Naar man betænker, at ét af de Folk, der ere beskrevet heri, er nær ved at uddø, saa at den Tid snart kan komme, da trykte Beretninger og Afbildninger blive Granskernes eneste Kilder hertil, vil man

fatte, at de nævnte Egenskaber ere dobbelt værdifulde. De vildes Billeder er gjengivne i Fototypier, deres Pynt og Beklædningsgjenstande i Farvetryk.

Guyana, der ligger paa Sydamerikas Nordøstkyst, er for Tiden delt imellem tre europæiske Magter, nemlig Frankrig, der ejer den østlige Del, Holland og England; den Holland tilhørende Del, Surinam, er den midterste. Jordbundsforholdene ere en Del forskellige Landet over: langs Kysten er der som Regel en lav, fugtig og frugtbar Marskstrækning, Midtpartiet er optaget af de store milelange Savanner, medens den sydlige Del er højtliggende med store Bjærgkjæder, klædte med Urskov. Det gennemstrømmes af flere temmelig betydelige Floder, hvoraf en har givet Kolonien Navn. Vejrlaget er fugtigt og varmt, og Regn er meget hyppig; i Hovedstaden Paramaibo har man Regn 170 Dage af Aaret, medens man derimod, mærkelig nok, i Ny Rotterdam, der ogsaa ligger nær Kysten ved Mundingen af en Flod, kort sagt tilsyneladende under de samme Betingelser, kun har 68 Dage Regn. Aarstiderne falde i de to Regntider og de to tørre Tider, Antillernes Storme og Jordskjælv ere ukjendte i Surinam. Landets Dyreverden er ikke synderlig righoldig paa Pattedyr; Fuglene ere talrige og udmærke sig ved deres store Farvepragt. Den store Fugle-Edderkop, *Mygale avicularia*, hvis Bagkrop kan blive af Størrelse som et Hønseæg, har sit Hjem her.

Surinam er omtrent 2000 Kvadratmile stort, d. v. s. næsten tre Gange saa stort som Danmark. Befolkningens Tal er 65,000, nemlig 5—6,000 Evropæere, 800 Indianere, 10,000 Skovnegre og 48,000 fastboende Negre. Befolkningens Tyndhed staar ligefremt i et sørgeligt Forhold til den Smule, den udretter for Landet. Surinam var i Førstningen og indtil Midten af dette Aarhundrede, medens Neger-slaveriet endnu taaltes derovre, frugtbart, veldyrket og velhavende; nu er alt gaaet tilbage, især efter 1863, da den fuldstændige Frihed blev udraabt. Grundene hertil ere ikke vanskelige at finde; den simpleste er, at man helt mangler Arbejdskraft, og Følgen heraf bliver, at Plantagerne, der ligge i den nordligste frugtbareste Del, enten ere mennesketomme eller ikke give noget Udbytte, der kan mere end ernære en Familie. Indianerne ere for faatallige og desuden blottede baade for Evne og Vilje til at arbejde; Skovnegrene nære ligesom Rødhuderne en sand Rædsel for alt, hvad der hedder Arbejde, om man dog end for disses Vedkommende i den allerseneste Tid kan spore nogen Fremgang. Af den tredje Klasse, de fastboende sorte, er en Del bleven paa Plantagerne; men de fleste opholde sig i Byerne, især Hovedstaden, og ernære sig som handlende. Følgende Exempel giver et slaande Billede

paa den store Tilbagegang, der er intraadt efter 1863: 1860 udførtes $\frac{1}{2}$ Million Pd. Kaffe, 1865 250,000 Pd. og 1882 næsten intet. For at raade Bod paa disse fortvivlede Forhold har man grebet til det Middel at indkalde fremmede Arbejdere; gjentagne Forsøg paa at faa Evropæere ere idelig strandede paa, at disse ikke kunne taale det anstrængende Liv under det uvante og svækkende Klima. Tilsidst har man indkaldt Kinesere, og disse arbejde flittig, men ikke billig; tillige er deres Antal endnu altfor ringe til, at nogen Fremgang i en nær Fremtid skulde være til at haabe, og Surinam har meget langt tilbage og meget at indhente, inden det naar at blive, hvad det burde være, nemlig et Eldorado. Guldgravningen har for Resten i det sidste Tiaar begyndt at give Udbytte, og mulig er der noget at gjøre i denne Retning.

De 800 *Indianere* ere delte i 3 Stammer: Kariber eller Kalinaer, hvilket sidste Navn er det oprindelige, Arrovaer og Varroner eller Guaranoer. Surinam-Indianernes Udseende minder i flere Henseender om den hvide Type, kun er deres Hud i Reglen stærkt rødbrun, undertiden med en Tendens hen imod en lysere Broncefærve. I Modsætning til Nordamerikas Rødhuder, der ofte ere noget blandede, ere disse Stammer meget rene af Race, og de fleste Personer ere godt skabte; man møder blandt dem saa godt som aldrig Vanskabninger, da alle de Børn, der ved Fødselen have Fejl eller Skader, ubarmhæjrt druknes. Under Beskrivelsen af Børnenes Fødsel, Opdragelse o. s. v. skjænker Forfatteren „Kuvade“-problemet en indgaaende Omtale og Kritik. Ved Navnet Kuvade betegnes den Skik, der ikke sjælden træffes hos vilde Folk, og bestaar i, at Faderen efter Barnets Fødsel lægger sig enten paa Lejet eller som hos Surinam-Indianerne i sin Hængekøje, bliver der 8—14 Dage, modtager Sygebesøg og Lykønskuinger i Anledning af „den heldige Forløsning“, og i det hele taget, ligesom en Barselkvinde hos os, ganske afholder sig fra Arbejde og Nydelse af stærk Spise og Drikke. De første europæiske rejsende, der iagttog denne Skik, forbavsedes, som rimeligt var, uhyre derover og kunde i den kun se Meningsløshed og det haardeste Tyranni over for Kvinden, der naturligvis, hvis hun da ikke ligefrem bliver syg ved Fødselen, hurtig maa gjenoptage sit Arbejde. Sagens Sammenhæng er i Virkeligheden ganske simpel. Indianeren, der er meget overtroisk, tror nemlig, at, saa fremt Faderen nyder stærke spirituose Drikke eller overanstreges ved legemligt Arbejde lige efter Barnets Fødsel, vil dette paa Grund af Faders og Barns nære Forbindelse virke skadelig paa dette sidste, ja! maaske endog hidføre Døden. Det at Faderen holder sig hjemme i sin Hytte, stammer oprindeligt fra, at han

har skullet hjælpe lidt til ved Hjemmets Pasing, der hos de vilde ellers alene er overdraget til Kvinden. Senere har da Dovenskab og Lyst til Leddiggang udvidet denne Skik og bragt dens første Formaal i Glemme. Saaledes har en af de indfødte, der kunde lidt fransk, selv forklaret det for Prinsen*). — Indianernes Overtro viser sig end videre paa en særdeles slaende Maade, ved deres Behandling af syge og deres Opfattelse af Døden. Ligesom saa mange andre primitive Nationer tro de, at ingens Sygdom eller Død kan have en naturlig Grund; de tilskrive den altid Indflydelse fra de onde Aander. For at bortjage disse henvender man sig til en af Stammens Troldmænd, der kun er naaet til sin Værdighed efter mange Aars Studium og lang Prøvetid. Man oprejser en ny Hytte, hvori man anbringer den syge, og Troldmanden kommer da derhen; ved den syges Side stiller han en Kalabas, der er pyntet med Papegøjejer og indeholder smaa Stene og Jaguartænder. Den syge bliver derpaa gennemrøget, og under denne Proces ryster Besværgeren sin Kalabas uden at standse et Øjeblik, i det han samtidig udstøder Skrig, der efterligne forskellige vilde Dyrs Stemmer; det er nemlig denne Støj, der skal bringe de onde Væsner til at fjærne sig. Kommer Patienten sig, ser man heri et Vidnesbyrd mere fra Kurens Ufejlbarehed; dør han, erklærer Aandebesværgeren med Koldsindighed, at denne Aand har været ham for stærk, og han udpeger dernæst paa Familiens Opfordring den, der er Skyld i Mordet. Over denne uheldige, kun altså ofte uretfærdig sigtede, tage da den afdødes efterladte den Hævn, som Skik og Brug kræver.

Det maa fremdeles omtales som højst mærkeligt, at disse Indianere til Trods for deres ringe Tal altid drukne den ene af Tvillinger; hvem der skal være Offeret, bestemmer Skæbnen, i det man kaster begge Børnene i Vandet, og den, der synker først og hurtigst, bliver Dødens Bytte. Børnene bære altid Moderens Navn.

Med Hensyn til Sproget er der den Ejendommelighed, at Kvinderne og Mændene anvende forskellige Former af Ord for de samme Ting. „Ja“ f. Ex. hedder hos Mændene „Tasi“, hos Kvinderne „Taré;“ den samme Mærkværdighed har man ellers ogsaa iagttaget hos andre af Kariberne, der bo paa Øerne. Tællemaaden og Talbenaevnelserne ere ligesaa naive som interessante. De fire første Tal have hvert sit Navn, 5 hedder „én Haand“, 6 hedder „én Haand + én Finger“, 10 „to

Hænder“, 11 „to Hænder + én Finger“ o. s. v. 15 udtrykkes ved „to Hænder + én Fod“. For at sige 16 maa man saaledes anvende 5 Ord med i alt 25 Stavelser. Ved at læse dette i Prinsens Bog, faldt det mig ind, at denne Maade at tælle paa, naar man er kommet til et Antal af over 4, upaatvivlelig er den oprindelige for alle Mennesker; den gjenfindes saaledes, med en Ændring, hos Eskimoerne, der udtrykke f. Ex. „den én og tyvende“ ved „den første paa femte Haand“, og den ældste græske Gløse for at tælle (πεμπάζειν) viser afgjørende hen hertil. Skulde ikke ogsaa vort Sprog have bevaret en Levning heraf i sin Talemaade: „Ikke at kunne tælle til fem“? Tilmed da Folk, der tælle usikkert, altid regne efter paa Fingrene. — Let forstaaeligt er det, at disse Indianere sjælden tælle længere end til hundrede. Sproget har Rødder, hvorefter man udleder Verber, Substantiver og Adjektiver; som en Følge heraf kan Gløseforraadet let udvides og fuldstændiggøres. Mange europæiske Ord faa nu ogsaa efterhaanden Indpas.

Disse Indianere udfolde en vis Dygtighed i Værkfid. Som andre vilde besidde de først og fremmest en næsten medfødt Færdighed i at forarbejde Redskaber til Jagt og Fiskeri; men tillige ere de særdeles ferme i Baadbygning og Væveri. Deres vigtigste Bohave, Hængekøjen nemlig, der tilvirkes dels af Slyngeplanter og dels af Trævlerne af en Palmeart ved Navn *Mauritia flexuosa*, er smukt og virkelig kunstfærdig udført. Kvinderne tilvirke i den Tid, hvor de ikke ere optagne af den nødvendige Husgjerning, solidt og smagfuldt Lerarbejde, hvorefter der, saavel som af de øvrige Gjenstande, findes Afbildninger i Værket.

I aandelig Henseende staa de — som det ogsaa fremgaar af den ovenfor omtalte Overtro — meget lavt; intet i Verden formaar at bringe dem fra deres gamle Sædvaner og Skikke. Deres Tro og Religion er det meget vanskeligt at danne sig nogen Mening om; skal man slutte efter den Frygt, som de nære for ikke at tilfredsstille de afdødes Aander, synes det, som om de tro paa en bevidst Tilværelse efter Døden, men deres Forestillinger i saa Henseende ere ogsaa temmelig uklare. Kun meget faa have antaget Kristendommen.

Af Surinams sorte Befolkning ere *Skovnegrene* de ejendommeligste. Under denne Betegnelse omfatter man de for Øjeblikket anerkjendt frie Negre, der allerede for Aarhundreder siden undveg fra deres Plager og Pinsler paa Plantagerne, og i Skovene slog ind paa Indianernes Levevis, som de mere eller mindre have tilegnet sig; med andre Ord man har her ikke et vildt, men et forvildet Folk for sig. Deres Træhytter, der uden Orden ligge ved Bredderne af farbare Bække eller Floder, ere simple

*) *Littre* omtaler, at denne Skik ogsaa findes i Frankrig, hvortil den skulde være kommen fra Baskerne, der bo i de spanske Pyrenæer. Det derom brugelige Udtryk er netop „faire la couvade.“

og ligesaa primitivt byggede som deres rødhudede Fællers; de yde kun lidet Værn og Dækning mod Vind og Vejr; i Regn og Blæst synes de næsten ubeboelige. Hjemme i Hytten og i deres smaa Landsbyer gaa Skovnegrene som Regel nøgne; ved Galladrugt forstaaes hos dem det nylig nævnte Kostume med høj Silkehat, der tillige med Tatoveringen er deres eneste Pryd. I Forbigaaende bemærket, er den høje sorte Hat en Beklædning, der er Maalet for mange vilde Folks mest brændende Attraa. Hos enkelte „civiliserede“ Lapper findes den undertiden, og fremmede blive næsten altid gjort opmærksomme paa dens Tilstedeværelse. Naar Skovnegrene drage paa Rejser, tage de, i Modsætning til Indianerne, i Reglen baade Kvinder og Børn med sig; Hytten med Bohavet efterlades aaben og tilgængelig for alle, saa at man altsaa dér synes at leve ligesom her i Danmark under Frode Fredegods Regering. De leve endnu i fuldstændig Barbari; den kristne Religion har kun gjort smaa eller rettere sagt ingen Fremskridt blandt dem, thi de faa af dem, der kalde sig Kristne, have kun den ydre Skal. Desuden hersker der blandt dem en almindelig udbredt og fastgroet Overtro, der egentlig er den uovervindeligste Hindring for Missionæren, da den Omstændighed, at deres Forfædre have befundet sig vel ved deres ældgamle, fra Afrika medbragte Tro og tilhørende Skikke, for Negeren er det et aldeles afgjørende Moment. De tro paa Trolddom, paa Tilværelsen af onde Aander, som man enten maa forsones eller bortskræmme o. s. fr. Især i Sygdoms- og Dødstilfælde spille de onde Aander, ligesom hos Rødhuderne, en betydelig Rolle; thi ingen kan dø ved en af Naturen hidført Aarsag, det er altid den onde, der er med i Spillet. For at formilde eller skræmme disse for Menneskets Ro generende Væsner, bruge Negrene først og fremmest Trommerne, hvoraf der findes to Slags, en stor og en lille, der hver for sig finde Anvendelse i bestemte af Ritualen nøjere angivne Tilfælde. Ofte maa man ved saadanne Lejligheder tilkalde Stammens vise Mænd — en rigtig Præstestand findes nemlig ikke — der da afgive deres Erklæring om det foreliggende mere eller mindre betænkelige Anfald. Under Besværgelserne danse Vismændene til Trommens Lyd, indtil de falde om, udmattede og halvdøde af Anstrængelse; kan dette ikke bringe en mærkelig Bedring i den ulykkelige syges Tilstand, anses hun eller han for uigjenkaldelig tabt; thi det kunde aldrig falde Negeren ind at henvende sig til Regeringens omrejsende evropæiske eller paa evropæisk Vis uddannede Læger; for dem nærer han den mest ubegrænsede og udelte Foragt. Efter Dødsfaldet udpeger Vismanden en som skyldig i den hedenfarnes Død, og efter at vedkommende ved Trusler og Pinsler

er bragt til Tilstaaelse, henrettes han under almindelig Jubel fra Familiens og Tilskuernes Side. — Ligesom Indianerne og de fleste vilde elske Negrene Tobak, under alle Former, og Brændevin. Naar der skal sluttes et Ægteskab, gaar, ligesom hos Lapperne, Frieren til Pigens Forældres Hytte og giver dem Gaver, blandt hvilke Cognac spiller en overvældende Rolle, thi Kjærlighedens Varme og Oprigtighed hos Frieren maales af Forældrene efter Snapsenes Størrelse og Talrigheid. Naar man er naaet til et passende, som Regel temmelig fremskredent Stadium af Beruselse, afgjøres „Forretningen“ mellem disse to nydende Parter, da man aldrig viser det efter deres Mening overdrevne Hensyn at spørge den unge Pige om hendes Vilje. Bryllupshøjtidelighed kjendes aldeles ikke; paa en aftalt Dag fører den unge Neger sin Brud til sin Hytte, og Skilsmisse foregaar ligesaa simpelt, i det hun blot forlader Mandens Hjem for at vende tilbage til Forældrenes. Skovnegrene ere særdeles renlige, ikke blot med deres Legeme, men ogsaa med alle Husholdningsredskaber o. lign.; at vaske Tallerknerne af efter Maaltiderne, der serveres Manden af Konen med den største Properhed, er ganske almindeligt.

De fastboende Negre frembyde mindre Interesse, da deres oprindelige Ejendommeligheder til Dels ere tabte. Ved Behandlingen af denne Gruppe dvæler Forfatteren da ogsaa væsentlig ved noget andet end ellers i Værket, nemlig deres Sprog, det saakaldte Negerengelsk. Det er et i filologisk Henseende meget mærkeligt Sprog, der med en forbavsende og næsten alle Love trodsende Bøjelighed har optaget en Masse evropæiske, fremfor alt hollandske og engelske Bestanddele i sig, og for Øjeblikket er i Færd med at faa sig en Literatur, der, ligesom alt gryende Aandsliv, mest er poetisk. I Sprogets grammatikalske Bygning er den engelske Indflydelse aldeles umiskjendelig. Sproget er ikke rigt, snarere ligefrem gløsefattigt, men egner sig maaske netop derfor fortrinsvis for en vis Art Literatur, nemlig Ordspog. Af disse har Negerengelsk en stor Mængde, hvoraf nogle fortjene at fremdrages i denne Sammenhæng, da de give et betegnende Billede af disse Folks Levevis og Tankesæt. Som Exempler kan nævnes: „Den, der er bleven bidt af en Slange, ræddes for en ussel Orm“ (vort „brændt Barn o. s. v.), „Skildpadden hader Strid og har derfor sit Hus paa Ryggen“, „en Abe i Nød klynger sig til en Tornebusk“ (vi sige: „en druknende klynger sig til et Halmstraa“), „en Elefant sluger en Kokosnød, men den véd i Forvejen, at den kan fordøje den“ („tænk, før du handler“), „at vise Tænder er ikke altid at lé“ („man skal ikke skue Hunden paa Haarene“), „naar Pengene er gaaet med, forsvinder Kjærligheden“ („naar Krybben er

tom, bides Hestene“), „skjönt Hunden har fire Ben, løber den ikke ad fire Veje“ („ingen kan tjene to Herrer paa en Gang“). Ogsaa paa den negerengelske Digtning findes Prøver i Bogen.

Med hvert af de tre Afsnit, der behandle de indfødte, følger en Række Dobbeltgrupper af Billeder, hver Gruppe med en foran den anbragt Tavle, der giver Racegranskeren de Oplysninger, han ønsker. Saa vidt det er muligt at kontrollere de givne Talstrørelser ved Sammenligning med Afbildningerne, maa man sige, at ingen Fejl er indløbet, og den næsten smaalige Ængsteligthed, hvormed Prinsen i afvigte Sommer foretog sine Jagttogter paa flere hundrede Lapper, borger tilstrækkelig for, at de i Tavlen indeholdte Opgivelser ere ganske nøjagtige, da det her drejer sig om forholdsvis faa.

Det kan naturligvis være, at der er Fejl i det omtalte Værk; men ét er sikkert, nemlig at Prinsen har anvendt de paalideligste og fremfor alt originale Kilder, intet er optaget paa løs Angivelse, der er overalt gaaet lige løs paa Sagerne, Spørgsmaalene ere skarpt stillede, logisk gjennemtænkte og nøjagtig besvarede, saa vidt mulig tillige løste. Resultaterne ere ikke uomstødelige, thi Videnskaben faar aldrig sagt sit sidste Ord; men alt

er medtaget, hvorfor paalidelig Efterretning og Borgen haves. I en lille Artikel i det nederlandske geografiske Tidsskrift siger Dr. *ten Kate* for kort siden: „Man kan paastaa, at efter Prins Roland Bonapartes Rejse, er Racespørgsmaalet om Lapperne foreløbig løst“, og det samme kan siges om Surinams indfødte.

Hermed slutter jeg dette Referat af Bogen. I Aar er der desuden fra Forfatterens Haand kommet en mindre Bog, der omhandler „Nederlændernes sidste Rejser i Ny-Guinea“ og giver en overskuelig og klar Fremstilling af de Opdagelser og Kolonisationer, som hollandske Geografer og Søfaretere har gjort i dette næsten ukjendte og ikke berejste store avstralske Øland i Løbet af de sidste ti Aar. Endnu skal Opmærksomheden kun henledes paa, at der i en ikke altfor fjærr Fremtid fra Prinsens Haand kan ventes to Værker, hvoraf i hvert Fald det ene vil faa endnu større Omfang end det her omtalte, nemlig et Arbejde over de vilde Folkeslag i den indiske Øflok, der hører under Holland, og som han har haft Lejlighed til at studere, da Folk derfra sammen med Surinamfolk opholdt sig paa Udstillingen i Amsterdam, og saa Bogen om Lappland, der vel nok bliver Forfatterens Hovedværk.

Et Besøg ved en islandsk Fjord,

til Dels efter et Foredrag
af **A. Feddersen**, Adjunkt.

Ved de islandske Bjærgformationer er det først og fremmest Basaltklippernes bastionlignende Grupper med de imellem de enkelte Bastioner udskaarne Dalfører, eller, naar der paa en Strækning ingen Dale findes, de voldlignende Skraaninger imod Havet, som møde Øjet. Skraaningerne hælde saa stærkt, at Vinkelen tit omtrent er 45°, og der mangler jævnlig saa godt som enhver Forstrand. Hist og her har dog Skraaningerne en eller flere Aftrapninger, og det kan endog hælde, at disse ere saa store, at der paa dem bliver Plads til Myrer og græsdekede Flader. Ellers taber Græsvæksten sig ret snart op efter og afløses af forskellige, noget spredt voxende Planter, som til sidst ogsaa høre op og vige for den blottede Klippe eller for Hobe af dennes Brudstykker. Et og andet Sted er der sket større Nedraslinger, og man ser da en pyramideformet Dyrge af Brokker, som ere nedstyrtede, maaske under Tøbruddet om Foraaret

eller under stærke Vandskyl fra Overfladen af Bjærgene, der i det hele synes at være jævn, hvorfor den da ogsaa ud imod Fjorden afsluttes i en lige og skarp Rand.

Naar Fjældmassen paa flere Steder er kløvet ved næsten parallelle Dalfurer, fremkomme de omtalte Bastioner, som altsaa for saa vidt kunne sammenlignes med afskaarne Kegler. Og dersom Nedraslingen fortsættes længe nok, eller naar Dalfurerne staa hinanden meget nær, fremkomme fuldstændige Kegler eller Pyramider. Nedraslingen fylder enten op i Dalen eller paa det neder for Dalfuren liggende Land, og der kan da forekomme Nedfaldsdynger af temmelig betydelig Størrelse. Ser man endelig op efter Dalen, vil man finde, at der fra denne atter udgaar Tværdale, fremkomme paa lignende Maade, og det er derfor ingenlunde sjældent at træffe Rækker af helt isoleret staaende fuldkomne eller afskaarne Kegler. Det hele bidrager til at frembringe et meget afbrudt Terræn.